

RAUHANTURVAAMINEN

Sanna Vähänen

Rauhanturvaaminen on kansainvälisen yhteisön väline, jolla pyritään hallitsemaan kriisejä ja rauhoittamaan kriisialueita. Rauhanturvaaminen on perinteisesti ollut YK:n alaista toimintaa, mutta sitä harjoittavat myös muut toimijat, kuten NATO, Euroopan unioni sekä Euroopan turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö. Usein myös näillä tahoilla on toiminnalleen YK:n turvallisuusneuvoston mandaatti.

Rauhanturvaaminen on sotilas- ja siviilihenkilöstön toimintaa kriisialueilla ja se käynnistyy sellaisessa kriisitilanteessa, missä rauhan ehdoista on osapuolten välillä päästy yksimielisyyteen ja niihin on sitouduttu. Perinteisen rauhanturvaamistoiminnan ja sotilastarkkailijaoperaatioiden periaatteita ovat konfliktin osapuolten suostumus, puolueettomuus ja voiman käyttö ainoastaan itsepuolustukseen. Toiminnan tavoitteena on ehkäistä konfliktin jatkuminen ja auttaa konfliktin osapuolia luomaan olosuhteet pysyväälle rauhalle. Tehtäviin kuuluu aselevon valvomista, humanitaarisen avun toimittamisen suojaamista sekä infrastruktuurin rakentamista.

Nykyään suurin osa konflikteista on valtioiden sisäisiä valtioiden välisten sijaan. Rauhanturvaamisoperaatiot ovat mukautuneet tähän konfliktien luonteen muutokseen. Rauhanturvaamisen uutta aaltoa kuvataan entistä moniulotteisemmaksi. Operaatioiden tehtäväkenttä on laajentunut ja siksi myös rauhanturvaamisoperaatioiden henkilöstön määrä on rajusti kasvanut. Rauhanturvaamisen uusi aalto käsittää monipuolisemman kokonaisuuden, johon kuuluu aselevon valvomisen lisäksi poliisi- ja siviilitoimia, kuten hallinnon instituutioiden rakentamista, ihmisoikeuksien edistämistä sekä vaalien organisoimista. Myös voimankäytön perusteet ovat muuttuneet.

Perinteisten rauhanturvaamisen periaatteiden mukaan sotilaallista voimaa voidaan käyttää vain itsepuolustukseen. Rauhanturvaamisen vanhat periaatteet; osapuolten suostumus ja puolueettomuus ovat nykyään menettäneet merkitystään, ja rauhanturvaamisen käsite on osittain korvautunut kriisinhallinnan käsitteellä. Rauhanturvaamisen tehtäväkentän laajennuttua kriisinhallinnan, rauhantekemisen, rauhanpakottamisen ja rauhanrakentamisen erottaminen toisistaan ei ole yksiselitteistä. Näiden eri toimien tehtäväkentät ovat osittain päällekkäisiä.

YK:n rauhanturvaamisoperaatioiden normatiivinen kehys rakentuu YK:n peruskirjan periaatteiden, kansainvälisen ihmisoikeuslain, kansainvälisen humanitaarisen lain sekä turvallisuusneuvoston mandaatin varaan. Rauhanturvaamisoperaatiot tekevät jaon avunantajiin ja sen vastaanottajiin; ”meihin” ja ”muihin”, rakentaen näin identiteettejä. Rauhanturvaamisella on normatiivinen vaikutus, sillä sen oheistuotteena kriisialueilla edistetään tiettyjä arvoja ja periaatteita.

Useat rauhanturvaamisoperaatiot ovat olleet käynnissä vuosikymmeniä. Operaatioiden pitkittyessä on käynyt selväksi, etteivät rauhanturvaamisoperaatiot onnistu aina tavoitteessaan tehdä itseään tarpeettomiksi. Rauhanturvaamisoperaatioita on kritisoitu paikallisen historian ja käytäntöjen huomiotta jättämisestä, operaatioiden käytöstä niille sopimattomissa tilanteissa sekä riittämättömistä keinovalikoimista. Operaatioita on lisäksi kritisoitu hitaasta käynnistymisestä, suunnittelun vajavaisuudesta ja mandaattien epämääräisyydestä. Feministisestä näkökulmasta rauhanturvaamisesta on kritisoitu siitä, että miesvaltaisten joukkojen tulo kriisialueille lisää prostituutiota sekä ihmiskauppaa ja itse asiassa kasvattaa turvattomuutta alueella. Kritiikistä huolimatta rauhanturvaamisoperaatioiden on koettu myös onnistuneen turvallisuuden lisäämisessä. YK:n rauhanturvaamisoperaatioille myönnettiin Nobelin rauhanpalkinto vuonna 1988.

Kirjallisuutta:

Donald C.F. Daniel & Bradd C. Hayes (eds.), *Beyond Traditional Peacekeeping*, St. Martin's Press, 1995.

Dennis C. Jett, *Why Peacekeeping Fails*, St. Martin's Press, 2000.

Sandra Whitworth, *Men, Militarism and UN Peacekeeping, A Gendered Analysis*, Lynne Rienner Publishers, 2004.